

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Županijski sud u Osijeku u vijeću sastavljenom od sudaca toga suda Damir Krahulec kao predsjednika vijeća, suca Zvonimira Matijatka kao člana vijeća, sudaca porotnika Marija Opančar, Filip Nekić i Jelka Momić kao članova vijeća, uz sudjelovanje Marijane Živković kao zapisničara u kaznenom predmetu protiv opt. DRAGOLJUBA ARANĐELOVIĆA zbog kaznenog djela iz čl. 119. OKZRH i dr., povodom optužnice Županijskog državnog odvjetništva iz Osijeka broj KT-253/91 od 23. veljače 1994. godine, nakon održane i zaključene glavne i javne rasprave u nazočnosti zamjenika Županijskog državnog odvjetnika iz Osijeka Zvonka Kuharića, u odsutnosti opt. Dragoljuba Aranđelovića, te u nazočnosti njegovog branitelja po službenoj dužnosti Dubravke Pešo odvjetnice iz Osijeka, dana 14. svibnja 2001. godine

presudio je

Opt. DRAGOLJUB ARANĐELOVIĆ

nalazi se u bijegu

kriv je

što je:

1. Tijekom listopada 1991. godine u Iloku kao zapovjednik oružanih postrojbi bivše JNA i četničkih paravojnih skupina, u svojstvu general-majora i komadanta Novosadskog korpusa, nakon što je s navedenim postrojbama koje su između ostalog

bile naoružane tenkovima, topovima i minobacačima, opkolio sa svih strana mjesto Ilok u kojem se u tom trenutku nalazilo pored domaćih mještana i prognano pučanstvo Šarengrada, Bapske i Lovasa, s ciljem stvaranja tzv. "Velike Srbije" i protjerivanja svog nesrpskog, a napose hrvatskog pučanstva, zahtijevao od legitimnih organa vlasti Iloka da mu predaju svo naoružanje, te pripadnike Policije i Zbora narodne garde, da bi zatim sa svojim postrojbama ušao u Ilok i ustrojio vojne organe vlasti umjesto civilnih, jer će u protivnom vojno djelovati i razoriti grad, znajući da stanovništvo Iloka neće pristati na naveden uvjete nego će se iseliti iz grada, pa je stanovništvo Iloka znajući za sudbinu okolnih mjesta u koje su ušle postrojbe bivše JNA, nakon provedenog referenduma odlučilo da će se radije iseliti nego ispuniti naveden uvjete, slijedom čega su predstavnici vlasti Iloka potpisali "Sporazum" o iseljenju, uslijed čega je Ilok napustilo najmanje 4679 osoba od čega 4450 Hrvata, ostavljajući svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu, a zatim prešlo na slobodno područje Republike Hrvatske,

dakle, u namjeri da potpuno uništi neku nacionalnu i etničku skupinu naredio da se stanovništvo prinudno raseljava,

2. Tijekom mjeseca listopada 1991. godine, za vrijeme oružane agresije Republike Srbije i Crne Gore na Republiku Hrvatsku, kao general-major bivše JNA i zapovjednik Novosadskog korpusa protivno odredaba čl. 3. i čl. 53. st. 1. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine, te protivno čl. 51., 52. i 53. dopunskog protokola iz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (protokol I.) naredio svojim podređenim postrojbama da iz raspoloživog artiljerijskog oružja napadnu naselja Lovas, Šarengrad i Bapsku, u kojima je živilo pretežno Hrvatsko pučanstvo, a zatim i da ih osvoje, zajedno s njemu podređenim paravojnim četničkim postrojbama, iako znajući da se u ovim mjestima ne nalaze vojni objekti, pa je uslijed granatiranja tih mjesta te prilikom ulaska ovih postrojbi u Lovas, Šarengrad i Bapsku i za vrijeme okupacije ubijen veći broj civilnih osoba i to u Lovasu 69 osoba (Božo Brđanac, Mijo Šalam, Tomislav Sabljak, Slavko Štrangarić, Nikola Badanjak, Marko Vidić, Mato Hodak, Tomo Sabljak, Ivica Sabljak, Slavko Kuzmić, Petar Badanjak, Marko Marković, Ivan Conjar, Ivan Kraljević mlađi, Ivan Palijan, Josip Turkalj, Luka Balić, Željko Pavlić, Darko Pavlić, Darko Šolaković, Zlatko Božić, Ivan Vidić, Antun Panjek, Zlatko Panjek, Danijel Badanjak, Ilija Badanjak, Antun Jovanović, Anka Jovanović, Kata Pavličević, Alojzije Polić, Mato Kesler, Josip Poljak, Ivan Ostrun, Dragutin Pejić, Stipo Mađarević, Pero Đaković, Stipo Peić, Živan Antolović, Milan Latas, Juraj Poljak, Mijo Božić, Vida Krznarić, Josip Kraljević, Mirko Grgić, Mato Adamović, Marko Sabljak, Zoran Krizmarić, Josip Jovanović, Marin Balić, Katica Balić, Josip Turkalj, Petar Luketić, Ante Luketić, Đuka Luketić, Jozefina Pavošević, Marijana Pavošević, Slavica Pavošević, Stipo Luketić, Marija Luketić, Josip Rendulić, Rudolf Jonak, Andrija Delčić, Pero Rendulić, Franjo Panđa, Božo Vidić, Zvonko Martinović, Marko Damjanović, Anica Lemunović i Đuka Krizmanić) dok su 33 osobe teško tjelesno ozljeđene, a srušena je i zapaljena Katolička crkva kao i proizvodni pogon tvornice obuće "Borovo", dok su kuće mještana hrvatske narodnosti opljačkane, u Bapskoj je ubijen točno neutvrđen broj civilnih osoba, a srušena je crkva, banka, pošta, mjesni ured, zgrada "Agrokomerca", zgrada "Vupika", a u Šarengradu je oštećen veći broj stambenih kuća,

dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba naredio da se izvrši napad na civilno stanovništvo i naselja kojeg je posljedica smrt i teške tjelesne ozljede, da se izvrši napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo, da se pljačka imovina stanovništva,

pa je time, počinio kaznena djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, djelom opisanim pod točkom 1. - genocid, opisano i kažnjivo u čl. 119. st. 1. OKZRH, a djelom opisanim u točki 2. - ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva, opisano i kažnjivo u čl. 120. st. 1. OKZRH.

Pa se optuženom za učin kaznenog djela pod točkom 1. temeljem čl. 119. OKZRH

u t v r đ u j e

KAZNA ZATVORA u trajanju od 15 (petnaest) godina.

A za učin kaznenog djela pod točkom 2. temeljem čl. 120. st. 1. OKZRH

u t v r đ u j e

KAZNA ZATVORA u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

Temeljem čl. 43. st. 2. t. 1. OKZRH optuženi Dragoljub Arandžević se

o s u đ u j e

NA JEDINSTVENU KAZNU ZATVORA u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

Temeljem čl. 90. st. 4. ZKP troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračunskih sredstava ovog suda, obzirom da se optuženik nalazi u bijegu, a na području Republike Hrvatske ne posjeduje pokretnu i nepokretnu imovinu čijom prodajom bi se troškovi ovog postupka naplatili.

~

Obrazloženje

Županijsko državno odvjetništvo iz Osijeka podiglo je optužnicu broj DO-K-253/91 od 23. veljače 1994. godine protiv optuženog Dragoljuba Arandelovića zbog kaznenih djela iz čl. 119. i dr. OKZRH, činjenično i pravno opisanih u izreci presude.

Tijekom istražnog postupka, a i tijekom glavne rasprave optuženi Dragoljub Arandelović nije bio neposredno ispitan budući se nalazi u bijegu na nepoznatoj adresi boravka izvan područja Republike Hrvatske.

Sukladno prethodno navedenom prema optuženom Dragoljubu Arandeloviću rješenjem Županijskog suda u Osijeku broj Kio-781/92 od 12. studenog 1992. godine određen je pritvor, nakon čega je i raspisana tjeralica prema navedenom optuženiku.

Kako raspisana tjeralica nije osigurala nazočnost optuženika na glavnoj raspravi rješenjem Izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Osijeku broj Kv-209/94 od 15. rujna 1994. godine odlučeno je da će se optuženom Dragoljubu Arandeloviću suditi u odsutnosti.

Radi utvrđivanja relevantnih činjenica tijekom dokaznog postupka sudsko vijeće je saslušalo svjedoke Adama Rendulića, Stipana Kraljevića, Stjepana Plazonića, Borislava Magovca, Ivana Mršića, Miroslava Holokera i Sulejmana Salihovića, izvršio uvid u cjelokupnu dokumentaciju o potpisivanju sporazuma o iseljenju koji je zaključen između predstavnika grada Iloka i predstavnika bivše JNA, te u presliku popisa oružja koje su posjedovali pripadnici MUP-a RH i Zbora narodne garde u mjestu Iloku.

Svjedok ADAM RENDULIĆ u iskazu izjavljuje da je do Domovinskog rata živio u Lovasu. Bio je član Kriznog štaba u Lovasu pa je u tom svojstvu sudjelovao u pregovorima koji su održani dana 27. i 28. rujna 1991. godine u Šidu kojom prilikom se pregovaralo sa pukovnikom JNA Želimirom Petrovićem. Razgovor se vodio u vezi predaje Lovasa i predaje oružja jer je u mjestu bilo oko 30 lovačkih pušaka i 20 automatskih pušaka. U Lovasu je do tada živjelo 1674 stanovnika od čega 88% su bili Hrvati, a 8% Srbi. Bio je i na razgovoru u Šidu kod generala Dragoljuba Arandelovića kojem razgovoru su bili nazočni i predstavnici Iloka. Razgovor je vođen po istom scenariju kao što je prethodno vođen u vezi predaje oružja i predaje Iloka. Tom prilikom njima je postavljen ultimatum ili predaja mjesta i oružja ili će JNA upotrijebiti raspoloživu artiljeriju. Koliko god su mogli odugovlačili su sa predajom oružja, no ipak predali su jedan manji dio oružja nakon čega je veći dio stanovništva Lovasa otišao u zbijeg a manji dio ostao oko mjesta. U vezi predaje Iloka poznato mu je da je opt. Dragoljubu Arandeloviću predočen kako će biti organiziran referendum i postavljeno dva pitanja u vezi predaje naoružanja i izlaska iz Iloka, budući su postojale prijetnje od opt. i JNA da će Ilok napasti te da ga može slijediti sudbina kao i mjesta Tovarnika i Lovasa. Dana 10. listopada 1991. godine zbio se napad na Lovas kojom prilikom je ubijeno 22 osobe, spaljeno 20 kuća. Nakon toga bio je na sastanku kod optuženog kojom prilikom mu je postavio pitanje razloga napada na Lovas, na što mu je optuženi odgovorio da je izvan sela ubijen jedan njihov rezervista, a što nije

odgovaralo istini. Za vrijeme napada na Lovas bio je u podrumu svoje kuće te je neposredno vidio osobe u uniformama bivše JNA i u maskirnim uniformama tako da je zaključio da sve ono što se dogodilo u Lovasu o tome je imao saznanja optuženi Arandelović. Kako optuženi nije mogao obrazložiti razloge napada na okolna mjesta Iloka a što je bilo napravljeno uz njegovo znanje i odobrenje na sastanku održanom 11. listopada 1991. godine optuženi nije mogao suvislo odgovoriti na postavljena pitanja članova delegacije Iloka u vezi razloga napada na okolna mjesta zbog čega je optuženi iznerviran iznenada rekao "Gospodo, završili smo". Nakon tog razgovora svjedok je ostao u Iloku te zajedno sa ostalim Iločanima izašao iz mjesta. U to vrijeme prije izlaska iz Iloka u mjestu je bilo oko 12 000 ljudi jer su u Ilok došli stanovnici Tovarnika, Lovasa, Bapske, Šarengrada, Opatovca i Mokova. Bio je nazočan razgovoru optuženog Arandelovića i gradonačelnika Iloka Mršića kojom prilikom je optuženi nagovijestio mogući napad na Ilok iz cjelokupnog naoružanja, te da je JNA u stanju za nekoliko sati srušiti Ilok. Na te njegove riječi Mršić ga je pitao tko će biti odgovoran za civilne žrtve koje bi bile ogromne kad rat završi, te da li bi optuženi jednako razmišljao da su mu žena i djeca u Iloku, na što je optuženi odgovorio da je on vojnik i da radi svoj posao, a da bi vjerojatno postupio drugačije da mu je obitelj u Iloku. Poznato mu je da su velike snage JNA bile stacionirane oko Iloka u dužini od 6 km, kao i velika količina tehnike. Zbog velike koncentracije stanovništva i nemogućnosti normalnog življenja došli su do zaključka da bi najpovoljnije rješenje bilo spašavanje civila odnosno stanovnika Iloka iako nisu bili sigurni da će svi izaći iz Iloka. Prilikom izlaska iz Iloka pravcem Šid - Adaševci - Lipovac vojska je vršila kontrolu i pretragu ljudi i vozila, mogli su ponijeti samo osobne pokretne stvari. Za optuženog Dragoljuba Arandelovića je saznao, jer se on i sam tako predstavljao, da je po činu general-major i zapovjednik Novosadskog korpusa koji je razmješten pravcem od Šida do Vukovara. Što se tiče napada na Lovas svjedok izjavljuje da je osobno vidio pripadnike bivše JNA, ali i osobe u maskirnim uniformama za koje je kasnije saznao da se radilo o četnicima iz jedinice "Dušan Silni" koji su koordinirano djelovali sa JNA te su bili glavni nosioci masakra i barbarstva u Lovasu. To što su oni napravili u Lovasu optuženi Arandelović je prokomentirao riječima "To nije vojska učinila". U razdoblju od 11.10. do 29.10.1991. godine u Lovasu je ubijeno 74 civila, a drugi civili su poubijani nakon izlaska konvoja iz Lovasa odnosno radilo se o ljudima koji su ostali u selu.

Svjedok STIPAN KRALJEVIĆ u iskazu izjavljuje da u Iloku živi od 1942. godine. Od 1990. godine bio je član izvršnog vijeća Skupštine Iloka, predsjednik Izvršnog vijeća bio je Ante Crvenković, a predsjednik Skupštine Ivan Mršić. Od 6. listopada 1991. godine bio je u komisiji za pregovore sa bivšom JNA o načinu rješenja krize za grad Ilok na miran način. Osim njega u toj komisiji bili su Ivan Mršić, Mato Brletić kao zapovjednik MUP-a u Iloku, Sulejman Salihović, Josip Čermak, Lazar Kuljančić, Boro Magovac, Maja Šamšalović, Stjepan Plazonić, Ivan Sabljčić, Miroslav Holoker i Adam Rendulić. Dana 7. listopada 1991. godine bili su na pregovoru u Bačkoj Palanci kod pukovnika Petra Grahovca kojom prilikom je JNA postavila ultimatum da pripadnici Teritorijalne obrane predaju oružje i da se nakon toga omogući ulaz JNA u Ilok radi izvršenja pretrage Iloka. U Iloku je bilo ukupno 200 naoružanih ljudi u okviru Teritorijalne obrane. Kako nisu prihvatili uvjete pukovnika pozvani su u Šid 11.10.1991. godine na pregovore s generalom Dragoljubom Arandelovićem. Ponovno na te pregovore išli su svi članovi komisije, a on je bio predsjednik te komisije. Na pregovorima osim generala Arandelovića bio je prisutan pukovnik Grahovac i major Tomić te još jedan potpukovnik iz Sjenice.

Pregovorima je bio nazočan i javni tužitelj iz Šida koji je na sebi imao vojnu uniformu. Kada su stigli na pregovore dobili su već napisani primjerak sporazuma koji im je bio glasno pročitao. Nakon toga su oni rekli da ne mogu prihvatiti sporazum jer za to nisu ovlašteni, a odluku može donijeti Skupština grada. Pripadnici JNA dali su im rok do 13.10.1991. godine da donesu odluku. Nakon što su se vratili u Ilok dogovoreno je bilo da se provede referendum o zahtjevu JNA i to u vezi dva pitanja, o predaji mjesta i oružja, te ako se slučaj ne može riješiti na miran način da se izvrši iseljavanje stanovništva iz Iloka. Referendum je proveden 13.10.1991. godine a rezultat je bio takav da je velika većina stanovništva odbila zahtjeve JNA. Zbog rezultata referenduma dana 14.10.1991. otišli su u Šid na razgovor s generalom Arandelovićem kojom prilikom je od JNA zatraženo predaju civilne vlasti Iloka, predaja oružja i omogućavanje ulaska JNA u mjesto Ilok, što oni nisu mogli prihvatiti te su zatražili dozvolu za izlazak civilnog stanovništva iz Iloka. Osim stanovništva Iloka u mjestu je bilo 5 do 6 tisuća izbjeglica iz Tovarnika, Sotina, Lovasa, Šarengrada, Bapske, Opatovca i Tompojevaca. Svjedoku je poznato da je optuženi Arandelović bio zapovjednik jedinica bivše JNA od Šida do Vukovara, da je osobno naredio napad na Lovas kao odmazda za napad na jednog pripadnika JNA koji je poginuo, a koji napad na Lovas je izvršen 10.10.1991. godine i kojom prilikom je poginulo 25 osoba. Prema ponašanju optuženog Arandelovića i načinu razgovora koji je vodio s njima proizlazi nedvojbeno da je on imao namjeru natjerati stanovništvo Iloka da se iseli. Kakva je sudbina stanovnika okolnih mjesta kada su dozvolili ulazak jedinicama JNA najbolje pokazuju podaci o materijalnoj šteti te broju poginulih i ranjenih, kao i uništenje svih kulturnih, sakralnih i civilnih objekata. Zapravo optuženi je pokušao izazvati incident i to iskoristiti za napad iz cjelokupnog naoružanja na Ilok. Tijekom pregovora oko predaje Iloka optuženi Arandelović je prijetio da će Ilok biti srušen sa zemljom i da u ovom slučaju neće dopustiti slučaj dugotrajnog otpora kao kod Vukovara. Prisutni promatrači iz Europe jedino su ih pitali da li se žele iseliti, na koje pitanje su odgovorili da dragovoljno to ne žele učiniti. Grad Ilok imao je ukupno 6700 stanovnika, a sa izbjeglicama iz okolnih mjesta ukupno je bilo oko 11000 stanovnika. Najveći broj civila je izašao u koloni iz mjesta dok je jedan manji dio ipak ostao u Iloku. Većina stanovnika Slovačke nacionalnosti kojih je bilo oko 1100 je ostalo u gradu dok je prema popisu u gradu bilo 500 osoba Srpske nacionalnosti. Sadržaj sporazuma o izlasku stanovništva iz Iloka izdiktirao je javni tužitelj Šida 14.10.1991. godine u Šidu. Prema tom sporazumu garantiran je izlazak svih osoba, međutim usprkos takvom obećanju iz kolone je izvedeno 15 osoba koji su odvedeni u zatvor i mučeni. Ovaj sporazum u ime Komisije grada Iloka potpisao je gradonačelnik Mršić. Taj sporazum značio je prihvaćanje uvjeta JNA jer za Ilok nije postojala druga solucija, nisu imali kuda, a nitko od stanovnika nije želio dragovoljno napustiti svoje kuće. Kakva je bila situacija da su ostali u Iloku u mjesto bi ušle četničke horde koje su se pripremale za djelovanje i ulazak u grad u Bačkoj Palanci. Dana 17. listopada 1991. godine izašli su u koloni iz Iloka uz osiguranje JNA te su preko Šida išli do Adaševaca i Lipovca. Išli su automobilima i traktorima i mogli su nositi osobne stvari ali uz potpunu pretragu stvari budući da su pripadnici JNA kod njih tražili oružje.

Svjedok STJEPAN PLAZONIĆ u iskazu izjavljuje da je od mjeseca lipnja 1990. godine bio predsjednik Izvršnog vijeća u Mjesnoj zajednici Bapska. Mjesto Bapska je na popisu iz 1991. godine brojalo 1758 stanovnika. U svega tri kuće živjeli su građani srpske nacionalnosti. Već oko 24. kolovoza 1991. godine Bapska se našla u okruženju budući da su raspoređene snage i tehnika bivše JNA. Direktni zapovjednik tih jedinica bio opt. Arandelović Dragoljub. Kako je Bapska dobivala vodu i struju iz

Srbije, dolaskom u okruženje ostali su i bez vode i bez struje, a sve prometnice bile su blokirane. Jedino je ostao slobodan prolaz prema Iloku. Zbog takve blokade dio stanovništva Bapske počeo je odlaziti iz sela kod rodbine u Ilok. Dana 28. rujna 1991. godine major Slobodan Barjaktarević uputio je pismeni ultimatum Bapskoj da se njemu preda oružje iz sela. Obzirom da su mještani sela znali kako vojska postupa u takvim slučajevima kada se preda oružje, odbili su njegov zahtjev. Dana 4. listopada 1991. godine po prvi puta direktno je napadnuta Bapska. Iz pravca Šida i Tovarnika izvršen je topničko-tenkovski napad kojom prilikom je na Bapsku palo oko 400 projektila. Dana 5. listopada 1991. godine ponovljen je napad koji je po intenzitetu bio još jači. Ulaskom tenkova u selo civilno stanovništvo te osobe koje su branile Bapsku povukle su se prema Šaregradu. Sa uzvisine su vidjeli da je bila pogođena crkva u selu. Predvečer kad su se tenkovi povukli iz sela prema Šidu dio stanovništva vratio se u Bapsku. Tom prilikom je utvrđena velika materijalna šteta kao posljedica napada JNA. Nakon toga mjesto Bapska više nije bila napadnuta. Na zahtjev zapovjednika PP Ilok Mate Brletića krenuo je iz Bapske sa predstavnicima ostalih okolnih sela na pregovore sa predstavnicima JNA u Bačkoj Palanci. U ime JNA pregovore su vodili pukovnik Grahovac i major Tomić. Grahovac je tražio od njih da predaju oružje nakon čega će JNA garantirati sigurnost svih mještana. Na njegov upit zašto je napao Bapsku Grahovac je odgovorio da je to učinjeno zato što su se mještani branili. Tom prilikom tražili su da se organizira sastanak sa general-majorom Arandelović Dragoljubom, te je 10. listopada 1991. godine došlo do takvog sastanka u Šidu. U ime Bapske na pregovorima je bio on i Željko Božinović, u ime Iloka bili su Magovac, Kraljević, Mršić i Brletić, u ime Šaregrada su bili Holoker i Groznica. Opt. Arandelović inzistirao je na predaji oružja te davao garanciju da se nikome ništa neće desiti. Na upit svjedoka zašto je napadnuta Bapska opt. je odgovorio da je to učinjeno iz razloga što su ubijena njegova dva vojnika zbog čega su morali biti kažnjeni. Napad na Lovas opravdao je također stradavanjem jednog pripadnika tzv. teritorijalne obrane. Nitko od predstavnika navedenih sela nije vjerovao u danu riječ optuženika. Optuženi Arandelović je također rekao da u slučaju odbijanja predaje oružja on kao vojnik mora "da djeluje", te da ga ne interesiraju niti civili, a niti djeca. Zbog nastale situacije i prijatnji JNA u Ilok je došao velik broj stanovništva iz Lovasa, Tovarnika, Mohova, Tompojevaca, Šaregrada i Bapske, tako da je po njegovoj procjeni u Iloku u jednom trenutku bilo oko 14000 stanovnika. Optuženom Arandeloviću su predložili, u namjeri zaštite civila, da se održi referendum na kojem će se stanovništvo izjasniti da li je za predaju oružja i ostanak ili za mirno iseljenje. Bili su prisiljeni staviti drugo pitanje na referendum u pogledu iseljenja jer su znali što će se dogoditi ako vojsci predaju oružje i oni uđu u Ilok i okolna naselja. Referendum je održan 12. listopada 1991. godine kojom prilikom se stanovništvo najvećim dijelom izjasnilo da nisu za predaju oružja, te da su za mirno iseljenje iz svojih mjesta. U pogledu rezultata referenduma oformljena je komisija koju su sačinjavali Damir Štimac, Ivan Duvnjak i Ivan Sabljčić te su 13.10.1991. otišli na sastanak sa optuženim Arandelovićem i izvjestili ga o rezultatima referenduma. Tom prilikom utvrđeni su svi detalji iseljenja stanovništva. Dana 17.10.1991. godine iz Iloka je krenuo konvoj u kojem je bilo između ostalog oko 1100 do 1200 stanovnika Bapske. Na mostu između Iloka i Bačke Palanke pripadnici JNA pod nadzorom pukovnika Grahovca vršili su pregled vozila, prtljage i ljudi. Tijekom pretrage iz kolone su izvedene dvije osobe iz Bapske i odvedene u logor u Begejce. To su bili Nediljko Tustonjić i Ivo Ožanić koji su u prosincu 1991. godine razmijenjeni te su prešli na slobodni teritorij Republike Hrvatske. Nakon uspostave vojne vlasti u Ilok se vratilo

oko 500 do 550 civila, međutim jedan dio tog stanovništva vojska i četnici su kasnije prognali iz njihovih kuća, a jedan dio je iselio jer su uvjeti života bili nepodnošljivi.

Svjedok BORISLAV MAGOVAC u iskazu izjavljuje da je bio član pregovaračkog tima grada Iloka prilikom pregovora sa optuženim Arandelović Dragoljubom. Tijekom kolovoza i rujna 1991. godine u Iloku je bila teška situacija jer se Ilok od 25.8.1991. neprestano nalazio u blokadi. Nije bilo lijekova, namirnica a vode i struje nekad nisu imali a ponekad su imali. U pregovaračkom timu osim njega bili su Kraljević, Mršić, Salihović, Brletić i Juroš. Na početku pregovore su vršili sa pukovnikom Grahovcem te su od njega tražili da za Ilok osigura struju. Kako je on govorio da je to izvan njegove nadležnosti tražili su razgovor sa njegovim nadređenim, a to je bio opt. Arandelović koji je po činu bio general-major. Njegovo sjedište bilo je u Šidu gdje je bio stacioniran i Novosadski korpus. Radi se o osobi staroj oko 50 godina koja je tijekom razgovora zahtjevala predaju Iloka vojsci a posebno pripadnika ZNG, predaju oružja nakon čega bi vojska ušla u Ilok i osigurala vojnu vlast. Nije inzistirao na iseljavanju stanovništva tvrdeći da je suživot stanovnika različitih nacionalnosti u Iloku moguć. Tijekom pregovora naredio je pukovniku Grahovcu da se uključi struja za Ilok. U pogledu zahtjeva optuženika pregovarački tim se nije izjašnjavao već je tražen rok da odluku o tome donese Gradsko vijeće. Nakon održanog sastanka članovi Gradskog vijeća su odlučili da ne mogu prihvatiti uvjete opt. Arandelovića. Na slijedećim pregovorima izvjestili su optuženog o rezultatima sastanka, a nakon toga optuženi Arandelović je tražio od njih predaju pripadnika ZNG tvrdeći da ih ima oko 200, a u slučaju da se ne ispune njegovi stari i novi zahtjevi morati će po Iloku "dejstvovati". Bilo je svima jasno da će on napasti Ilok jer su na brdu Principovac vidjeli topovske cijevi. Ponovili su optuženom da ne žele živjeti pod vojnom vlašću te da je odlučeno na referendumu o napuštanju Iloka od strane stanovništva. Dana 14.10.1991. godine sporazum o iseljavanju stanovništva iz Iloka potpisao je ispred grada Iloka Mršić Ivan, a u ime vojske optuženi Arandelović. Dana 17.10.1991. godine konvoj je krenuo iz Iloka a u njemu je bilo oko 10000 stanovnika kako iz Iloka, tako i iz ostalih okolnih naselja. Vojska nije poštovala sporazum jer je iz konvoja izvlačila neke osobe pa su neki od njih završili u logoru Stajicevo, a neki su pretučeni u Bačkoj Palanci.

Svjedok MRŠIĆ IVAN u iskazu izjavljuje da je nakon 30.5.1990. godine izabran za gradonačelnika grada Iloka, na kojoj funkciji je bio sve do 16.6.1992. godine. Što se tiče provokacija JNA one su počele već 7.5.1991. godine nakon masakra u Borovu selu. Uočeno je da su na obali Dunava postavljena čitiri tenka oko kojih su bili četnici i koji su neprestano provocirali. Pripadnici teritorijalne obrane u Iloku nisu imali oružje, jer je oružje iz Republike Hrvatske odnijela bivša JNA. Pečetkom srpnja 1991. godine na mostu kod Dunava ubijena su dva pripadnika MUP-a RH, a krajem srpnja 1991. godine na brdu Principovac prilikom napada aviona JNA jedan gardist je ubijen. Ilok je bio u okruženju u odnosu na ostali dio Republike Hrvatske, četnici i JNA su napli Lovas i tamo ubili 20 civila, nakon čega su napali Tovarnik, pa su stanovnici ta dva mjesta izbjegli u Ilok. Da bi se riješila teška situacija oko Iloka formiran je pregovarački tim. Dana 6.10.1991. godine svjedok je prvi puta susreo optuženika. Za njega je znao da je zapovijedao tenkovskom jedinicom koja je napadala Vukovar. To mu je bilo poznato iz razgovora sa optuženikom koji mu je tom prilikom govorio da mu "ustaše" iz Vukovara ubijaju nedužne vojnike njegove tenkovske jedinice. Na upit zbog čega je napadnut Lovas gdje je poginulo 20 civila optuženi je odgovorio da je to odmazda za stradavanje

140

pripadnika teritorijalne obrane. Tražio je da se preda oružje a u protivnom da će sravniti Ilok sa zemljom. Tom prilikom svjedok mu je rekao da će zbog takvog napada nakon rata steći status ratnog zločinca, a pored toga da iza njega stoje četnici. Optuženi je predlagao predaju Iloka i uvođenje vojne vlasti, međutim nakon što je on rekao da stanovništvo ne želi živjeti pod vojnom vlašću optuženi je predlagao zaključenje sporazuma o izlasku iz Iloka. Zbog toga je proveden referendum na kojem se više od 73% stanovništva izjasnilo za iseljenje iz Iloka. Radi iseljenja svjedok je tražio da optuženi osigura 50 kamiona i da se osigura izlazak 60 pripadnika MUP-a RH iz Iloka sa lakim naoružanjem i još 30 pripadnika ZNG. Prilikom izlaska konvoja iz Iloka pripadnici JNA izdvojili su 17 osoba i odveli ih u Srbiju u logore iako je prema sporazumu izlazak trebao biti svima osiguran. Sporazum o iseljenju u ime građana Iloka je on potpisao, a u ime JNA optuženi Arandelović. Sam sporazum i njegov sadržaj sastavila je JNA uz sudjelovanje članova promatračke misije. Građani Iloka i okolnih mjesta odlučili su se na iseljenje jer su znali što ih čeka ako JNA uđe u njihova mjesta i osnuje svoju vlast. Svjedok je siguran da bi Ilok i okolna mjesta u tom slučaju prošao kao i Vukovar. Da su bili u pravu potvrđuje i činjenica da je idući dan nakon izlaska konvoja u Iloku ubijeno 6 civila hrvatske narodnosti. Po njegovoj procjeni iz Iloka je izašao konvoj sa preko 8000 civila.

Svjedok SULEJMAN SALIHOVIĆ u iskazu izjavljuje da je bio član komisije koja je sudjelovala u pregovorima ispred grada Iloka s tzv. JNA. Dana 9.10.1991. godine otišli su na pregovore u Šid, koji su održani u jednoj srednjoj školi. Ispred škole bilo je 50 naoružanih vojnika JNA koji su osiguravali dolazak optuženog Arandelovića. Isti je stigao na pregovore u blindiranom vozilu. Prije nego što su pregovori i započeli na stolu ispred optuženog Arandelovića uočio je već pripremljen sporazum koji je sastavila tzv. JNA. Temeljem tog sporazuma JNA je tražila predaju oružja u roku od 24 sata, puštanje JNA u Ilok i formiranje vojne vlasti. Pregovarački tim je predlagao da se oružje teritorijalne obrane koje se nalazilo u Iloku pokupi i spremi te čuva u prostorijama MUP-a RH u Iloku, međutim opt. Arandelović to nije htio prihvatiti. Upoznati sa sadržajem sporazuma, da bi dobili na vremenu, predložili su optuženom da nisu ovlašteni donijeti odluku umjesto stanovnika Iloka, već da će biti raspisan referendum na kojem će se stanovnici izjašnjavati o dvije stvari i to o predaji oružja, te o iseljavanju iz Iloka. Rezultati provedenog referenduma bili su takvi da je 98% stanovništva bilo protiv predaje oružja JNA, a u istom postotku građani su bili za to da se zajednički napusti Ilok. Međutim svjedok je mišljenja da bi u svakom slučaju morali napustiti Ilok bez obzira da li će dozvoliti jedinicama JNA i Četnicima da uđu u Ilok ili ne. Dana 14.10.1991. godine o rezultatima referenduma izvjestili su opt. Arandelovića u Šidu uz nazočnost predstavnika Europskih promatrača. Tijekom tog razgovora optuženi se vrlo cinično ophodio prema pregovaračkom timu, uočio je da su bili iznenađeni ishodom referenduma, a optuženi je pokušavao odvratiti ih od ideje da napuste Ilok. Za opt. Arandelovića znao je da je po činu general-major i komadant jedinica Novosadskog korpusa, dok je pukovnik Grahovac koji je također bio nazočan pregovorima bio njegov zamjenik. Tijekom pregovora su postavili pitanje razloga napada, razaranja i ljudskih žrtava u mjestu Lovas, koji napad je opt. Arandelović objasnio cinično kao odmazdom za stradavanje jednog pripadnika teritorijalne obrane iz Šida. Svi prijedlozi ili zahtjevi pregovaračkog tima iz Iloka bili su od strane opt. Arandelovića odbijeni. Inače grad Ilok bio je u potpunom okruženju, a jedini izlaz bio je prema Vukovaru koji je bio pod stalnom opsadom. Tijekom svih pregovora opt. Arandelović je tvrdio da će u Ilok ući ili milom ili silom. Prema procjeni svjedoka u Iloku je osim stanovnika Iloka bilo i

149

izbjeglica iz okolnih sela odnosno bilo je oko 14000 do 15000 stanovnika. Iako je tijekom formiranja konvoja civila koji je trebao napustiti Ilok bilo pripremljeno i desetak sanduka sa umjetninama grada Iloka koji su trebali biti poneseni da bi se umjetnine spasile, ti sanduci nisu mogli biti iznešeni jer to nije dozvoljavao pukovnik Grahovac. Dana 17.10.1991. godine konvoj civila krenuo je iz Iloka preko iločkog mosta do Šida, a od Šida do Lipovca gdje su ih dočekali pripadnici Hrvatske vojske. Što se tiče potpisanog sporazuma i njegovog sadržaja svjedok tvrdi da je sporazum i po formi i po sadržaju im bio nametnut. Ilok nisu napustili dragovoljno, već zbog prijetnje oružjem i okruženošću velikim brojem pripadnika JNA i vojne tehnike, a posebno četnika za koje je opt. Arandelović tvrdio da ih ima oko 3000 u Šidu i da će isti zajedno sa JNA ući u Ilok.

Svjedok dr. MIROSLAV HOLOKER u iskazu izjavljuje da se 1980. godine zaposlio kao liječnik u Domu zdravlja Ilok, a stanovao je u Šarengradu. U travnju 1991. godine u Iloku je osnovana Narodna zaštita, čiji članovi su bili naoružani uglavnom lovačkim puškama. Dana 2. svibnja 1991. godine došlo je do poznatog događaja u Borovu Selu kada je nastradao veliki broj pripadnika MUP-a RH. Imali su informacije da su četnici zauzeli Borovo Selo i Dalj, a da se veliki broj nalazi u Bačkoj Palanci. Bio je član Kriznog štaba za mjesto Šarengrad, a u tom svojstvu dolazio je na sastanke Kriznog štaba u Iloku. Dana 7. svibnja 1991. godine jedinice bivše JNA tenkovima prelaze na teritorij Republike Hrvatske, zauzimaju brdo Principovac iznad Iloka gdje se nalazila dječija bolnica. U Iloku je bilo i pripadnika ZNG koji su bili smješteni u Dvorcu i ekonomiji "Vupik". Jedinice JNA su gotovo u cijelosti okružile Ilok. Dana 16.7.1991. godine oko 22,00 sata pripadnici JNA bez povoda otvaraju vatru iz teškog naoružanja na patrolna kola pripadnika MUP-a RH kojom prilikom je jedan policajac ubijen, tri ranjena a vozilo uništeno. Dana 17.7.1991. godine dva aviona MIG-21 napali su zgradu ekonomije na Principovcu u kojoj su bili smješteni pripadnici ZNG. U tom napadu jedan gardista je poginuo a trojica su ranjena. Nakon povlačenja pripadnika ZNG sa ekonomije Principovac jedinice JNA su zauzele taj položaj. Tu su se nalazili uređaji za vodovod grada Iloka, tako da je vojska sada kontrolirala dotok pitke vode u Ilok. Dana 27.7.1991. godine u 7,00 sati ujutro Ilok je napadnut iz teškog naoružanja, tenkova i sa brodova na Dunavu od strane JNA. Oštećeno je mnogo privatnih kuća, Samostan, a jedna osoba je bila ranjena. Nakon toga se nabavilo nešto oružja i formirala obrana Iloka, postavljene su zapreke i izvršeno miniranje određenih područja kako bi se zapriječio pristup jedinicama JNA i četnicima. To je učinjeno iz razloga da bi se zaštitilo civilno stanovništvo od posljedica napada četnika a koje posljedice su bile vidljive iz okolnih mjesta. Bivša JNA je nastavila i dalje dovlačiti pojačanja kako u ljudstvu tako i u tehnici. U drugoj polovini rujna 1991. godine JNA napada mjesto Tovarnik i druga mjesta na cesti Tovarnik - Vinkovci. Tovarnik je pretrpio velika razaranja, a borbe su se vodile u Ilači. Od 19. rujna 1991. godine Ilok je bio potpuno okružen i odsječen od ostalog dijela Hrvatske. U Ilok počinju dolaziti prognanici iz Tovarnika i drugih okolnih mjesta koja su napala JNA i četnici. Od zapovjednika MUP-a u Iloku Mate Brletića je saznao da je pukovnik Grahovac zatražio od njega da dođe na pregovore. Mato Brletić je otišao na pregovore koji su se odvijali na Iločkom mostu međutim tom prilikom pukovnik Grahovac je uhapsio Brletića i odveo u Novi Sad, da bi Brletić kasnije bio pušten. Pukovnik Grahovac je imao sjedište u Bačkoj Palanci. Isti je tvrdio da u Iloku postoje paravojne formacije, da se iste moraju razoružati, a ako se ne razoružaju jedinice JNA ući će silom u Ilok i razoružati pripadnike ZNG i MUP-a RH. Dana 26.9.1991. godine general Arandelović iz Šida je putem svog potčinjenog

majora postavio ultimatum mještanima Lovasa da mjesto predaju bez otpora. Svećenik Burik iz Lovasa osobno je išao u Šid na pregovore sa generalom Arandelovićem i dobio čvrsta obećanja da se nikome neće ništa dogoditi ako JNA bez otpora uđe u Lovas. Iz Lovasa su se povukli svi naoružani tako da je ostalo stanovništvo bez oružja. U Lovas su ušli četnici iz susjednih sela i napravili pokolj. Ubijeno je mnogo ljudi a među njima i svećenik Burik. Iz Lovasa i Opatovca prognanici su dolazili također u Ilok. Optuženi Arandelović dao je selu Bapska ultimatum da mještani predaju mjesto bez otpora, zbog čega su ljudi iz tog sela izbjegli u Ilok. Prema njegovim saznanjima u Iloku je bilo mnogo izbjeglica o čemu je postojao i djelomični popis izbjeglica tako da ih je bilo negdje oko 8000. Krizni štab u Iloku je bio neprekidno u kontaktu sa JNA. Dana 30.9.1991. godine održani su pregovori u Šidu kojem svjedok nije prisustvovao. Na tom sastanku nije ništa zaključeno. Od sudionika tog sastanka doznao je da je JNA stavila ultimatum tako da od Iloka traži predaju pripadnika ZNG i policije te njihovog naoružanja, ulazak vojne policije u Ilok a ako se to ne dopusti da će napasti Ilok iz cjelokupnog naoružanja. Pregovarači sa strane JNA tvrdili su da je područje Iloka pripojeno tzv. "SAO zapadni Srijem" i da je gradonačelnik Vukovara Slavko Dokmanović u Bačkoj Palanci i čeka da prijeđe u Ilok radi izvršenja priključenja područja Iloka "SAO zapadni Srijem". Sa tog sastanka je pobjegao u inozemstvo Ivan Juroš koji je dospio poslije toga u Zagreb te obavijestio odgovorne u Saboru o tim pregovorima i o teškoj situaciji u Iloku. Ilok je bio u totalnoj informativnoj blokadi budući da su uništeni TV odašiljači u Baranji, na Papuku i u Tovarniku. Isključena je bila struja. Građani srpske nacionalnosti napuštali su Ilok, a pripadnici MUP-a RH srpske nacionalnosti prelazili su u Bačku Palanku. Sve je to ukazivalo da će ubrzo uslijediti napad na Ilok što je pukovnik Grahovac i prijetio u slučaju da se stanovništvo Iloka ne preda. U takvoj situaciji pukovnik Grahovac ih je pozvao na pregovore 7.10.1991. godine u Bačku Palanku. Na tom sastanku bio je prisutan pored njega i major Tomić i još dva oficira, a od strane Iloka sastavljen je pregovarački tim u kojem je i on bio. Tijekom pregovora pukovnik Grahovac je ultimativno rekao da se Ilok mora predati ili će on "dejstvovati" po Iloku svim mogućim sredstvima. Iz tih razloga pregovarački tim Iloka pokušao je odugovlačiti cijeli taj postupak i dobiti na vremenu te je tim tvrdio da oni o tome ne mogu odlučiti već Skupština grada. Bio je dogovoren ponovni sastanak kroz dva dana i kada su došli u Bačku Palanku kod pukovnika Grahovca, dočekao ih je riječima da sa njima nema što razgovarati jer je došlo do velikog preokreta u korist JNA. Nakon toga ih je uputio da jedino mogu pregovarati sa generalom Arandelovićem u Šidu. Prije tog drugog sastanka održana je skupština zajednice Iloka gdje su doneseni zaključci i prijedlog da se svi sporovi sa JNA riješe mirnim putem. Ti zaključci dostavljeni su generalu Kadijeviću i Predsjedniku Republike Hrvatske. Međutim pukovnik Grahovac je na tom drugom sastanku sve njihove zaključke odbacio. U vezi uskladištenja oružja Teritorijalne obrane grada Iloka pregovarački tim Iloka je predložio da se isto uskladišti i čuva u prostorijama Policijske postaje Ilok te da se provede referendum o tome. Pukovnik Grahovac je inzistirao da se oružje uskladišti u radioni Ivana Zeca koja je bila pod njegovom kontrolom. Kako se nisu mogli dogovoriti u vezi tog oružja i gdje će se ono čuvati pukovnik Grahovac ih je uputio na razgovore sa generalom Arandelovićem u Šid. Na sastanak sa opt. Arandelovićem od strane Iloka išli su Adam Rendulić, Ivica Plazonić, Maja Šamšalović, Stipan Kraljević, Mato Brletić, Sulejman Salihović, Boro Magovac, Ivan Mršić i sam svjedok. Kada su došli u Šid pregovorima su prisustvovali i dva promatrača Europske zajednice. Tijekom putovanja prema Šidu uočili su mnogo oružja, artiljerije i tenkova. Po njegovoj procjeni Ilok je bio zaokružen sa četiri

prstena tenkova, oklopnih vozila, kamiona i vojske. Po cesti su bile zapreke a okolno područje minirano. Šid je bio pun pripadnika JNA, tenkova i kamiona i njemu je bilo jasno da ta vojna sila ide na Vukovar. Došavši pred jednu zgradu osmogodišnje škole izašli su i tu ih je pretražila Vojna policija. Naknadno je došao opt. Arandelović, pukovnik Grahovac i vojni zapisničar. Na početku pregovora Stipan Kraljević je predao tekst sporazuma koji je sastavljen od strane građana Iloka a iz kojeg sporazuma je vidljivo da bi se 10.10.1991. godine trebao održati referendum o uskladištenju oružja Teritorijalne obrane. Nakon čitanja tog sporazuma general Arandelović je rekao "To neće moći". Nakon toga je on predao od strane JNA već napisan tekst novog sporazuma. Prema tom sporazumu Ilok i njegovi građani kao i prognanici trebali bi se predati pripadnicima JNA na milost i nemilost. Vojska bi preuzela vlast u Iloku, a sa njom bi ušli i četnici u grad. Pregovarački tim Iloka primivši taj sporazum zaključio je da bi to značilo kapitulacija Iloka. Na to je general Arandelović cinično odgovorio da ako se ne prihvati taj sporazum postoje dva izlaza, ili će on napasti Ilok ili se civili moraju seliti iz Iloka i okoline. Obzirom na situaciju od generala Arandelovića je zatražen rok da se građani Iloka o tome obavijeste te da se donesu određeni zaključci, međutim optuženi je inzistirao na tome da se ili potpiše sporazum ili će doći do rata ili će civili iseliti iz Iloka. Inzistirao je da se iseljenje stanovništva iz Iloka provede pravcem preko Srbije. Na njegove riječi Boro Magovac je upitao optuženika da li je svjestan da će poslije toga rata biti održan još jedan Nürnberški proces ratnim zločincima te da ono što bi mogao učiniti optuženi predstavlja ratni zločin, general Arandelović na to uopće nije reagirao. Nakon toga general Arandelović je dao ultimatum ili da se potpiše sporazum ili idući dan u 8,00 sati ujutro počinje napad na Ilok. Dolaskom u Ilok održan je sastanak Skupštine te je donesen jedinstven zaključak temeljem kojeg se neće izvršiti predaja oružja JNA. Prvi puta je i iznesena ideja o iseljenju civila i prognanika iz Iloka jer je svima bilo jasno da Ilok u takvom okruženju ne može opstati, a ulaskom JNA i četnika došlo bi do velikih fizičkih i materijalnih uništavanja. Odlučeno je da se provede referendum kod građana te da se oni izjasne u pogledu predaje oružja i u pogledu iseljenja iz grada. O tome je obaviješten general Arandelović koji je pristao pričekati rezultate referenduma i u pogledu donošenja odluke o napadu na Ilok. Rezultati provedenog referenduma bili su takvi da nije prihvaćen prijedlog o predaji oružja, a većinom glasova usvojen je prijedlog o zajedničkom iseljenju. O rezultatima referenduma predstavnici Iloka u Šidu su izvijestili generala Arandelovića. General Arandelović je nakon toga predložio sporazum u vezi iseljenja civila iz Iloka i okolnih mjesta koji je bio potpisan od strane JNA i pregovaračkog tima Iloka. Unatoč sporazumu temeljem kojeg neće biti diran niti jedan civil iz konvoja je izvedeno 30 osoba koji su završili u logoru Begejci. Oni su razmijenjeni od mjeseca prosinca 1991. godine pa nadalje. Do iseljenja mještana Iloka te okolnih mjesta u koje spadaju Bapska, Šaregrad, Tovarnik, Berak, Ilača, Tompojevci, Sotin, Mohovo i Opatovac došlo je uslijed neposredne prijetnje fizičke likvidacije stanovnika tih mjesta. Sporazum predložen od JNA nametnut je stanovnicima tih mjesta silom i pod prijetnjom oružja JNA. Nikada nitko dragovoljno ne bi napustio svoju kuću i mjesto prebivanja. To su stanovnici tih mjesta učinili uz prijetnju sile. Silu su predstavljali četnici o čijim pokoljima su stanovnici Iloka bili obaviješteni od stanovnika okolnih mjesta koje su JNA i četnici prije toga zauzeli i u kojima su nastala velika materijalna razaranja i fizička likvidiranja. Ilok je bio u potpunoj blokadi JNA i četnika. Stanovnici Iloka mogli su ili izginuti ostajanjem u Iloku ili ostati živi prihvaćanjem navedenog "sporazuma" koji im je omogućio da izađu iz Iloka te naknadni povratak kada se steknu za to uvjeti.

Nakon analize sudsko vijeće je u cijelosti prihvatilo iskaze ovih svjedoka obzirom da se radi o predstavnicima vlasti grada Iloka i svih okolnih mjesta, a koji su sudjelovali u radu pregovaračkog tima u kontaktima sa generalom Arandelovićem, tako da isti imaju neposredna saznanja o sadržajima razgovora, napisanih sporazuma, te o ponašanju generala Arandelovića kao zapovjednika jedinica Novosadskog korpusa i njemu podređenih oficira koji su bili zaduženi za određena područja Istočne Slavonije u smislu napada i okupacije. Stoga su iskazi tih svjedoka objektivni i relevantni u smislu utvrđenja činjeničnog stanja pa ih je sudsko vijeće kao takve u cijelosti prihvatilo.

Iz dokumentacije koja prileže spisu o sporazumima koji su zaključivani temeljem pregovora između predstavnika grada Iloka i predstavnika JNA vidljivo je da su predstavnici Iloka prije zaključenja konačnog sporazuma o iseljenju iz Iloka u više navrata ponudili ugovore drugačijeg sadržaja kojim se izbjegava predaja oružja, iseljavanje iz Iloka i omogućavanje ulaska JNA i četnika u Ilok, međutim svi ti dokumenti nisu prihvaćeni od strane opt. Arandelovića. Usprkos pokušajima predstavnika Iloka da dobiju na vremenu odugovlačenjem zaključenja sporazuma to im nije uspjelo pa su bili prisiljeni zaključiti sporazum o iseljenju svih stanovnika Iloka na način i u vrijeme kako im je to diktirano od strane predstavnika JNA.

Na temelju ovako provedenog dokaznog postupka, ocjenjujući svaki dokaz posebno i sve zajedno, te primjenom materijalnog prava, sudsko vijeće smatra da je tijekom dokaznog postupka na nedvojben način utvrđeno da je opt. Arandelović počinio kaznena djela na način i u vrijeme kako mu se to stavlja na teret činjeničnim opisom kaznenih djela iz optužnice Županijskog državnog odvjetništva iz Osijeka.

Tijekom dokaznog postupka saslušavši svjedoke koji su bili članovi pregovaračkog tima grada Iloka kao njegovi legitimni predstavnici vlasti utvrđeno je da je grad Ilok postepeno tijekom ljetnih mjeseci 1991. godine, posebno nakon masakra koji je učinjen nad pripadnicima MUP-a RH u Borovu Selu, došao u okruženje. O kakvoj količini ratne tehnike i ljudstva se radi najbolje govori podatak da je oko Iloka formirano četiri prstena od kojih se svaki sastojao od većeg broja artiljerijskog naoružanja različitog kalibra, oklopnih jedinica te velikog broja pripadnika mobiliziranih rezervista sa područja SRJ, kao i posebnih jedinica četnika koji su bili pod jedinstvenom komandom Novosadskog korpusa. Sjedište predstavnika Novosadskog korpusa odnosno rukovodećeg oficirskog kadra navedene jedinice bio je u Šidu, a zapovjednik tog korpusa za područje istočne Slavonije bio je opt. Dragoljub Arandelović u svojstvu general-majora. Njegova nazočnost na ovom području nije upitna jer je isti u više navrata neposredno sudjelovao u pregovorima sa predstavnicima ne samo grada Iloka nego i predstavnicima svih obližnjih mjesta oko tog grada kao što su Bapska, Šarengrad, Mohovo, Opatovac, Tovarnik, Ilača. U pregovorima je opt. Arandelović primjenjivao sistem ucjene tako što je nudio svoj vid sporazuma oko predaje svih tih prethodno navedenih mjesta. Pregovarači su bili dovedeni pred gotov čin koji se sastojao od dvije mogućnosti, ili predaja mjesta, razoružanje pripadnika ZNG i MUP-a RH, predaja oružja te omogućavanje ulaska jedinica JNA u ta mjesta radi uvođenja vlasti i vršenja "neophodne" pretrage. To je ujedno značilo i omogućavanje ulaska jedinica četnika koji su se okupljali i uvježbavali na području Vojvodine u Bačkoj Palanci. U slučaju neprihvatanja ovakvog ultimatumu opt. Arandelović je nudio mogućnost iseljavanja stanovnika tog mjesta. U takvoj situaciji kao i sva okolna mjesta našao se i grad Ilok. Okruženjem

predaju oružja, uvođenje vojne discipline JNA, a ujedno i time ulazak četnika u grad. Navedenim postupanjem htjelo se dobiti na vremenu iz navedenih razloga, jer je u tijeku bio postupak međunarodnog priznanja Republike Hrvatske te zaključenja ugovora o dolasku međunarodnih snaga na područje Republike Hrvatske. Međutim evidentno je da niti jedan takav sporazum optuženi nije prihvatio već da je nakon niza pokušaja pregovaračkog tima iz Iloka postavio ultimatum dana 11.10.1991. godine temeljem kojeg je optuženi tražio ili ispunjavanje svih njegovih postavljenih uvjeta ili će u protivnom izdati naređenje da se grad Ilok napadne iz cjelokupne raspoložive tehnike. U konkretnom slučaju predstavnici Iloka zatražili su rok od dva dana kako bi proveli referendum među građanima što je optuženi prihvatio. Tijekom referenduma građani Iloka morali su se izjasniti u vezi dva pitanja i to da li su za predaju oružja te drugo, da li su za iseljavanje iz Iloka. Rezultati referenduma su bili takvi da je najveći dio stanovništva odbio predaju oružja, a isto tako bili su protivni sačekivanju jedinica JNA i četnika u svom gradu odnosno u najvećem dijelu su prihvatili prijedlog o iseljavanju iz grada. Saslušani svjedoci suglasno potvrđuju da do iseljenja stanovnika grada Iloka kojih je u to vrijeme bilo oko 4679 te izuzetno velik broj prognanika iz okolnih mjesta kojih je bilo između 8 i 9 tisuća na području grada Iloka, nije došlo njihovom dragovoljnom odlukom. Naime prije donošenja odluke o iseljenju iz grada odnosno napuštanju tog područja svi su bili upoznati sa načinom ulaska jedinica JNA i četnika u okolna mjesta sa postavljanjem ultimatumata od strane optuženika i njegovih potčinjenih oficira, a posebno o bezrazložnim napadima na ta mjesta što je rezultiralo nastajanjem velike materijalne štete na gospodarskim i civilnim objektima, te velikim brojem smrtno stradalih i teže i lakše ranjenih osoba. Posebno je bilo od značaja puštanje četnika u ta mjesta u koje je nasilno ušla JNA te omogućavanje vršenje masakra na nedužnim civilima što je sigurno imalo za cilj stvaranje straha kod stanovništva, posebno onih mjesta koja još nisu bila napadnuta od strane JNA, niti im je postavljen ultimatum o predaji. U svakom slučaju kako predstavnici vlasti grada Iloka, tako i svi njegovi stanovnici, a posebno prognanici bili su svjesni činjenice da bi ostajanjem u Iloku a omogućavanjem ulaska JNA i četnika u taj grad bili prepušteni i psihičkim i fizičkim torturama, različitim vrstama pretraga, saslušanjima, a posebno izloženi likvidacijama na poseban okrutan način od strane četnika, slijedom čega njihova odluka o napuštanju Iloka nije bila rezultat njihove dobre volje i samostalne odluke, već rezultat ucjene i ultimatumata koji su bili postavljeni od strane opt. Arandelovića koji je svu tehniku i ljudstvo upotrijebio kao argument prisile u realizaciji svojih ideja o okupaciji Iloka i njegovom pripojenju tzv. "Velikoj Srbiji". Iako su ga pregovarači iz Iloka u više navrata upozorili na mogućnost krivične odgovornosti za krivično djelo ratnog zločina i genocida koji bi mogao učiniti ukoliko bi napao Ilok i ukoliko bi došlo do materijalne štete i stradavanje civila, prihvaćajući ova upozorenja opt. Arandelović je pravdao svoje ponašanje time što je on samo vojnik te izvršava naređenja bez pogovora. Ovako postupanje optuženika imalo je za rezultat iseljenje oko 5000 stanovnika grada Iloka i oko 8000 prognanika iz okolnih mjesta pri čemu su stanovnici mogli ponijeti samo najnužnije osobne stvari, a optuženi ih je onemogućio u iznošenju kulturne baštine velike vrijednosti koju je grad Ilok posjedovao. Usprkos obećanju o propuštanju konvoja temeljem naredbe optuženog iz kolone je izdvojeno 25 osoba koji su bili odvedeni u različite logore na području SRJ

146

gdje su bili fizički i psihički maltretirani te postepeno razmjenjivani od mjeseca prosinca 1991. godine pa nadalje. Slijedom navedenog u postupanju opt. Arandelovića ostvaruju se sva bitna obilježja biča kaznenog djela genocida što je opisano i kažnjivo po čl. 119. st. 1. OKZRH, pa je za ovo kazneno djelo oglašen krivim, budući se navedenim postupanjem natjeralo jednu nacionalnu i etničku skupinu na prinudno iseljenje, a što je posebno očito iz činjenice da je od 4679 osoba koje je napustilo grad Ilok po nacionalnosti bilo 4450 Hrvata.

Pregovarački tim grada Iloka koji je vršio pregovore sa opt. Arandelovićem i njegovim potčinjenim oficirima bio je sastavljen ne samo od predstavnika grada Iloka već i predstavnika svih okolnih mjesta pa tako naselja Lovas, Šarengrad, Bapska, Mohovo, Ilača, Opatovac, Tovarnik itd. Predstavnici ovog pregovaračkog tima saslušani tijekom dokaznog postupka nesumnjivo ukazuju da se opt. Arandelović služio u pregovorima sa predstavnicima navedenih mjesta ultimatumom koji se sastojao ili od predaje mjesta te uvođenju vojne diktature ili u suprotnom bi mjesto bilo napadnuto iz cjelokupnog naoružanja koje je na tom području imala JNA a po količini tehnike i ljudstva daleko se radilo o nadmoćnijoj vojnoj sili u odnosu na broj pripadnika teritorijalne obrane tih manjih mjesta koji su zapravo bili podijeljeni u pripadnike Zbora narodne garde i pripadnike MUP-a RH. Bez obzira da li su predstavnici ovih mjesta prihvatili ili ne ultimatum optuženika, te prije donošenja odluke o prijedlozima opt. Arandelovića naselja Lovas, Šarengrad i Bapska bila su bez povoda i razloga napadnuta. Tom prilikom uslijed granatiranja iz artiljerijskog naoružanja, iz oklopnih vozila te iz zraka avionima došlo je do nastajanja velike materijalne štete na civilnim i gospodarskim objektima, te kulturnim i sakralnim spomenicima. Posebna meta razaranja JNA su predstavljali sakralni objekti pripadnika katoličke vjeroispovijesti, pa se nisu ustručavali čak ni fizičkih napada na predstavnike sakralnih spomenika tako da su i svećenika Burika iz Lovasa nakon mučenja fizički likvidirali. Evidentno je da su navedena napadnuta mjesta po nacionalnom sastavu gotovo identična, a stanovništvo je u najvećem dijelu bilo hrvatske nacionalnosti. Niti u jednom od tih napadnutih mjesta nije bilo vojnih objekata, niti posebno organiziranih većih postrojbi Zbora narodne garde i MUP-a RH, već se radilo o samostalno organiziranim mještanima koji su uglavnom bili naoružani lovačkim naoružanjem i pištoljima a samo poneki pripadnik Teritorijalne obrane i MUP-a RH posjedovali su automatsko naoružanje. Usprkos toj činjenici koja je bila jako dobro poznata kako opt. Arandeloviću, tako i svim njegovim potčinjenim oficirima, optuženi je osobno dao naredbu koju su njegovi potčinjeni oficiri izvršavali, a koja se sastojala od napada iz cjelokupnog raspoloživog naoružanja. To je imalo za rezultat napuštanje ovih mjesta od strane civilnog stanovništva te bijegom ili u Ilok ili na neokupirana područja Republike Hrvatske, a onaj dio stanovništva ovih mjesta starije dobi bilo je izvrgnuto psihičkim i fizičkim torturama, različitim mučenjima i likvidacijama, tako da je u mjestima Lovas, Šarengrad i Bapska došlo do stradavanja velikog broja civilnih osoba, od čega samo u Lovasu 69 osoba, 33 osobe je teško tjelesno ozlijeđeno, a nastupila je velika materijalna šteta na gospodarskim i civilnim objektima. U svim tim navedenim mjestima došlo je do rušenja i spaljivanja katoličkih crkava i ostalih sakralnih objekata.

Slijedom navedenog, opisanim postupanjem opt. Dragoljub Arandelović u činu general-majora bivše JNA i kao zapovjednik Novosadskog korpusa postupio je suprotno odredbama čl. 3. i čl. 53. st. 1. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine, te protivno odredbama čl. 51., 52.

147

i 53. Dopunskog protokola Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba. Izdavanjem naredbe da se izvrši napad iz cjelokupnog naoružanja na prethodno navedena mjesta optuženi je bio svjestan nastupanja kako materijalne štete na objektima različitog karaktera tako i nastupanja civilnih žrtava i htio je izvršenje i nastupanje ovih posljedica slijedom čega se u njegovim radnjama i postupanju ostvaruju sva bitna objektivna i subjektivna obilježja kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, opisano i kažnjivo u čl. 120. st. 1. OKZRH pa je za navedeno kazneno djelo oglašen krivim.

Odlučujući se o vrsti kazne, sudsko vijeće smatra da se svrha izricanja kazne i svrha kažnjavanja u konkretnom slučaju može postići bezuvjetnom kaznom zatvora, pa je optuženom za učin kaznenog djela iz čl. 119. OKZRH utvrđena kazna zatvora u trajanju od 15 godina, a za učin kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH utvrđena kazna zatvora u trajanju od 20 godina. Primjenom odredbe čl. 43. st. 2. t. 1. OKZRH optuženi Dragoljub Arandelović osuđen je na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.

Odlučujući se o visini kazne sudsko vijeće optuženom nije našlo u prilog olakotnih okolnosti. Nasuprot tome pri ocjeni njegove kaznenopravne odgovornosti sud je kao otegotne okolnosti cijenio prije svega da je optuženi imao rang visokog oficira JNA kojemu su bile poznate posljedice nepridržavanja odredaba Ženevskih konvencija, posebno u smislu prihvaćanja posljedica takvih napada a koji su imali za rezultat nastup velikog broja civilnih nedužnih žrtava, u velikom broju nastup visokog stupnja invaliditeta teško ozljeđenih osoba te materijalna šteta koja je nastupila razaranjem uslijed naređenih napada. Posebno je za istaći da je optuženi imao pod jedinstvenom kontrolom i pripadnike četničkih jedinica koje su bile posebno poznate po vršenju odmazde i terora nad stanovnicima isključivo hrvatske nacionalnosti. Slijedom navedenog ovakva vrsta i visina kazne primjerena je stupnju kaznenopravne odgovornosti optuženika.

Odluka suda o troškvima kaznenog postupka temelji se na čl. 90. st. 4. ZKP.

U Osijeku, 14. svibnja 2001.

Zapisničar:
MARIJANA ŽIVKOVIĆ
Marijana Živković

Predsjednik vijeća:
DAMIR KRAHULEC
D. Krahulec

UPUTA O PRAVU NA ŽALBU:

Protiv ove presude nezadovoljna stranka ima pravo žalbe u roku od 15 dana računajući od dana primitka pismenog otpravka. Žalba se podnosi pismenim putem u 3 istovjetna primjerka ovome sudu, a o njoj odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu.

148

D N A:

1. Županijsko državno odvjetništvo Osijek, KT-253/91
2. Opt. Dragoljub Arandelović - oglasna ploča
3. Branitelj opt. Dubravka Pešo, odvjetnik iz Osijeka

Ri.:

- I/ Presuda osuđujuća - nepravomoćna
- II/ Vidi upisnik "K"
- III/ Kalendar dostavnice

Prejeto _____
Prepisano 26.6.2001. Zagreb
Svrstano 27-06-2001
Obranjeno _____

